

**ВАСИЛ РАЙКОВ
ПОСЛЕДНОТО
ДОКАЗАТЕЛСТВО**

chitanka.info

1

Нощният мрак се сцеждаше към ъглите на стаята, когато Катрин се събуди. Тя погледна към прозореца, леко изсветлял от настъпващия ден, сетне потърси с очи светещия циферблат на будилника, макар че предварително знаеше какво показват стрелките — четири часа и няколко минути. Надвеси се над мъжа си, който спеше с неудобно извърната на една страна глава и тихичко похъркваше, разтърси го леко по рамото и прошепна:

— Бил!... Чуваш ли, Бил?...

Хъркането веднага престана. Мъжът се размърда, измляска и сънено проточи:

— Ъ-ъ-ъ?...

— Събуди се, Бил! — раздруса го по-силно Катрин, като продължаваше да шепне, но гласът ѝ бе остър и възбуден. — Събуди се, ти казвам!

— Какво? — стреснато извика Бил и изведнъж седна в леглото.

— Онези са пак в градината!

Мъжът също зашепна, но и неговият глас сега беше развълнуван и тревожен:

— Сигурна ли си?

— Така ми се струва. Чух... Ами май че нещо издраска по стената.

Като измърмори някакво проклетие, Бил протегна ръка към пушката, облежната на нощното шкафче до главата му. Остро изщракване показа, че оръжието е заредено. В същия миг Катрин уплашено прошепна.

— Да не си посмял!... Само това ни липсваше!

— А какво?... Да седна и да чакам ли? — отвърна тихо той, но с войнствени нотки в гласа си.

— Какво друго можеш да направиш, Бил? — въздъхна отчаяно тя.

— Да чакам, нали, като животно в кланица! — продължаваше да се самонавива мъжът. — Няма да го бъде! Този път...

— Ш-ш-т!... Чу ли?...

В настъпилата тишина се разнесе ясно чегъртане на остър предмет по стената отвън. Сякаш метални нокти, движени от яка желязна ръка, дълбаеха стената под прозореца. Парченца тухли и откъртена мазилка се сриваха с меко трополене надолу...

— И одевете драскаха така. Това ме събуди.

Бил се измъкна от леглото, като се стараеше да не изскърца под него, и на пръсти се отправи към прозореца с насочена напред пушка. Той беше направил само няколко крачки, когато гласът на жена му го закова на място:

— Внимавай, Бил! На прозореца са... Ето, още един... *Те са, те са!*... Божичко, как им святкат очите!

Бил измърмори сподавено някаква ругатня и вдигна с отчаяна решителност пушката. Пет оглушителни гърмежа се втурнаха към прозореца и се смесиха с бодрото звънтене на падащи разтрошени стъкла. После в стаята настъпи подтискаща тишина, натегнала от отровния барутен дим.

— Виждаш ли ги? — долетя след цяла вечност треперещият глас на жената в леглото, изтръгнал се като съскащо свистене из гърлото ѝ.

— Не, Кати, няма ги... Май че си отидоха...

Отговор не последва. Откъм леглото се разнасяше едва чуто хлипане, като жалното скимтене на кученце, което постепенно се усилваше.

— Няма ги, Кати, успокой се!... Чуваш ли, не плачи!

— О, Бил, *те* ще ни убият! — хълцаше вече с пълен глас жената и кършеше в ужас ръце. — Ще видиш! Никога няма да ни простят, че ги издадохме, нали ни предупредиха!... Бил, Бил, защо проговорихме?... *Те са* всесилни! Какво ще правим сега?... Какво?...

— Отидоха си, Кати, не плачи! — долетя успокоеният глас на мъжа, който се бе престрашил и надзърташе през прозореца. — Стига вече, де! Отидоха си, разбери, не се вижда нищо на двора. И после... ние ги издадохме съвсем несъзнателно, Кати, не забравяй това!... Без да искаме...

— *Те* ще ни убият, Бил — повтаряше със смразяваща увереност жената и тихо ридаше. — Кой ще им попречи да ни убият?... Или

мислиш, че си ги уплашил с жалката си пушка?

— Не се уплашиха, ама избягаха! — възрази с детска упоритост Бил, но погледът му, недоверчив и несигурен, продължаваше да шари между дърветата и в гъстата сянка на оградата от храсти.

— Страх ме е, Бил... Чуваш ли, страх ме е!...

— Успокой се, Кати! — повтори машинално той и се върна при леглото. — Успокой се, моето момиче!

— Не ми обръщай внимание, мили!... Аз само така... от нерви...

Той се отпусна с тиха въздишка на леглото, без да съзнава, че още стиска в премалелите си ръце празната карабина. Пушекът напираше към разбития прозорец и се изцеждаше на гъсти струи...

Вън настъпваше радостен слънчев ден. Вrabците се гонеха с оглушително цвъртене из клоните на джанките и подир тях се сипеше снежец от бели цветчета. Славеите се търсеха с едно и също настоятелно подсвиркване, сякаш се мъчеха да наподобят сигналите на момчетата по балконите. Катеричка изтича по един изсъхнал клон, впери любопитни оченца в разбитото стъкло на прозореца, после прелетя с писък и разперена опашка до съседния клон и се шмугна в листака.

Бил и Катрин скоро излязоха от къщата и примижаха на силната слънчева светлина. Приличаха на хора, чиято гибел е отложена по някакъв странен и неочакван каприз на съдбата, но те още не могат да решат да повярват ли на чудното си избавление, или не. Един отдавна преминал младостта си мъж със старовремска пушка в ръка и една остаряла жена с повехнала хубост гледаха мрачно пред себе си и от очите им надзърташе отчаянието. Бил, Големия Бил, някога строен акробат с изключителна ловкост и сила, събирал на младини аплодисментите на публиката от петте континента, който след един несполучлив скок от трапеца се бе превъплътил в клоуна Бил, най-смешния от всички смешни клоуни в света, любимец на децата С всякакъв цвят на кожата, докато се превърне в това хилаво старче с дълбоко набраздено лице и разкривено от артритата тяло, което ще повлече с куцукане остатъка от дните си в покрайнините на милионния град. И Катрин, преминала през всичките метаморфози на някогашния цирков артист — от блестяща ездачка до продавачка на билети, разпоредителка и чистачка, — но докрай останала вярна на своя

съпруг и другар, не престанал да е все така красив в нейните помътнели сини очи...

Двамата старци дълго се взираха в сенките на дърветата, като че ли все още не можеха да повярват, че опасността е преминала напълно, после се отправиха към разбития прозорец. Между перваза и прозорчето на мазето стената беше надраскана и изронена. Следите вървяха от горе на долу на четири правилни реда, сякаш някой беше драскал с желязна вила за тор по нея. Наоколо беше осеяно с парчета стъкло, които хрущяха под краката им и проблясваха на слънчевите лъчи. Те разгледаха мълчаливо пораженията, безсилни да проявят каквато и да било реакция, после седнаха на дървената пейчица пред къщата и притихнаха...

По едно време Бил се прозина и едва сега се досети да облегне пушката край себе си.

— Да вървим, а? — каза той с угаснал глас.

Катрин тежко въздъхна и прокара ръка по несресаната си коса.

— Къде?

— В Института. Нали обещахме на...

— В Института! — прекъсна го тя с блеснали от ярост очи. — Те ни докараха всичко това до главите!

— Не са виновни момчетата, Кати. Те искат да ни помогнат, не виждаш ли?

— Ако не бяхме се разбъбрили пред тях, нищо нямаше да се случи. *Онези* ни предупредиха какво ни очаква, ако разкажем някому.

— Така е! — съгласи се Бил. — Но все пак да отидем, а! Какво ще правим тука? Поне да сме сред хора.

— Аз няма да ходя никъде! — заяви с неочаквана твърдост жената. — Ти като искаш, върви!

Той въздъхна примирено до нея. Погледна ръцете ѝ, набръчкани и пожълтели, отпуснати безпомощно в скута ѝ, пресегна се и несръчно ги погали. А тя се сгуши като дете в рамото му и пак зариде.

Двама беззащитни старци седяха в слънчевото утро на пейката пред своя дом и се взираха отчаяни в ужасите, които им вещаеше бъдещето...

2

Превключих телевизионното устройство на филмов запис и се изправих. Протегнах се с наслаждение. Цялото ми тяло тръпнеше от неудобния стол и от напрежението, в което се намирах през последния час от нощното ми бдение. Сега копнеех за чашка кафе и сандвич; топло ароматно кафе и добре препечен сандвич, които можех да получа незабавно при красивата Моника в кафенето отсреща.

Събудих лаборанта да ме смени, казах му къде ще бъда през следващия половин час — ако „има нещо“, позвъни! — и побързах да изляза. Лампата в коридора още светеше. Загасих я, натиснах копчето на асансьора, но още преди да пристигне, се отказах от него и се запусках пеша по стълбището да се пораздвижа. Институтът тънеше в сънна тишина — до началото на работното време оставаше повече от час.

Портиерът, чул отдалече стъпките ми, ме очакваше пред отключената врата с моя вестник в ръка.

— Добро утро, папа Волф! — поздравих от няколко метра аз.

— Добро утро, хер Кристаноф! — отвърна усмихнато старият човек, който все не успяваше да произнесе правилно славянското ми презиме. — Заповядайте, моля!

Поех вестника и излязох навън...

Въпреки ранния час в малкото заведение, ухаещо бодро на кафе, вече закусваха първите посетители. Моника ми кимна иззад машината за еспreso и разтегли дебело начервените си устни в ослепителна усмивка. За разлика от папа Волф тя ме наричаше Крюстанов и винаги прибавяше едно „мосьо доктор“, макар че бях доста далечко от тази учена степен. Впрочем тя титулуваше така щедро и останалите посетители от нашия институт, но само на малцина избраници подаряваше и по някоя от своите очарователни усмивки.

Настанах се на най-отдалечената маса, почти завряна в гънките на събраната плюшена завеса.

— Както обикновено, нали? — попита Моника, след като отнесе предишната поръчка.

— Да, само че сандвичите да са два, и препечени, а кафето двойно.

След малко красивата съдържателна пристигна с поднеса.

— Мосьо докторът вече трета сутрин е подозрително ранобуден — подхвърли доста недвусмислено тя, докато ми сервираше.

— И знайте, Моника, че имам основателни причини за това! — казах с тайнствен глас, за да полаская женската ѝ прозорливост.

Изгълтах закуската за няколко минути, запалих цигара и разтворих вестника на спортната страница. Но още на първото заглавие разбрах, че няма да мога да прочета нито ред повече. Лицата на двамата старци, отчаяни и безпомощни, не излизаха из ума ми и аз напразно се питах как да им помогна...

3

За първи път чух за тях на един излет с въдици по реката от д-р Пикеринг — единствения англосаксонец, към когото изпитвах не само уважение, но и най-искрено приятелско чувство. Сдържан, възпитан, с широка и разностранна култура, той беше изключително приятен събеседник. Работеше в най-голямата психиатрична клиника в града и често ми беше разказвал по-особени случаи от своята практика.

„Двамата старци не са луди!“ — това бяха първите му думи и именно те възбудиха така силно интереса ми. А после неговият разказ ме увлече толкова, че забравих и риболова, и всичко наоколо...

Един ден при Пикеринг се появили Бил и Катрин. Направили му добро впечатление с поизносените си, но чистички дрехи и със своето държание на сдържано достойнство. Казаха му, че от известно време насам с тях става нещо странно и необикновено, за това са дошли за преглед и лечение. Само помолили да узнаят предварително размера на сумата, необходима за лечението, защото техните спестявания не били кой знае колко големи и те не биха могли да си позволят едно по-продължително...

Д-р Пикеринг ги прекъснал учтиво, успокоил ги и пристъпил към работа.

Още първият преглед показал две неща. Едното се нарича „фолі а дьо“ — лудост у двама. У двама души се появяват едни и същи налудни идеи, сякаш са преживели или видели едно и също нещо, по едно и също време, за това разказват за него почти еднакво, като старателно на зубрен урок, дори употребяват едни и същи думи и изрази. Явление, отдавна познато в медицината и обозначено със съответния научен термин.

А второто било колкото изненадващо, толкова и невероятно — всички клинични и лабораторни изследвания, които извършил екип от специалисти под ръководството на Пикеринг, показали, че двамата пациенти били напълно нормални във всяко отношение хора и за никаква лудост не можело и дума да става.

Като не им оставало да направят нищо повече, лекарите предписали на разтревожените старци обикновените успокоителни лекарства и ги изпратили да си вървят у дома. Дори не им взели никакви пари, а заприходили разходите по параграфа „експерменти с научна цел“.

Всъщност най-необикновено било третото нещо — онова, което разказвали старците. Но то не било от компетентността на един лекар, точно за това Пикеринг го довери на човек от нашия институт, тоест на мен. За да ме докара до едно състояние, твърде близко до това на своите пациенти — още там, на реката. Защото пълното название на международното учреждение, в което работех, е „Институт за астробиологични и астрофизични изследвания“ и освен от поведението на мишките и морските свинчета в космическото пространство, както и от растежа на водораслите, в този институт се интересувахме и от проблемите за контакт с другозвездни цивилизации, до които космическото бъдеще на нашата планета щеше неминуемо да ни доведе. А моята скромна личност, по образование биолог, оглавяваше още по-скромния сектор „Контакти“. В него работеха още астрофизикът Ъруин Фелч, кибернетикът Свен Якобсен и един лаборант. Така че разказът на старците достигна най-сетне там, откъдето всъщност трябваше да започне тази странна история...

Още на следващия ден Пикеринг и аз посетихме старите хора в дома им. Лекарят ги убеди, че нашият институт е единственото място, където биха могли да им помогнат, и те без никакво колебание се съгласиха да дойдат при нас. Следващият разговор с тях се проведе в лабораторията на нашия сектор — пред микрофона на един магнитофон, забучен във вазата с изкуствени цветя и пробито дъно, и обективите на две скрити кинокамери...

Една сутрин Бил и Катрин се събуждат някак особено възбудени. Като по-емоционална натура, жената веднага започва да разказва на съпруга си чудния сън, който е сънувала. Отначало той я слуша усмихнат, но скоро започва да я прекъсва, да я поправя, да ѝ припомня подробности, пропуснати от нея в бързината, но които би трябвало да знае само тя, защото нали това бил „нейният“ сън! А Бил дотолкова се увлича, че започва да ѝ разправя „своя“ сън, — но той е само продължение на нейния и сега пък тя постоянно го прекъсва и поправя. После двамата замълчават, смутени и объркани. А после се размиват

от сърце. Ясно, през дългия си съвместен живот те до такава степен са уеднаквили своите мисли, чувства и вкусове, че ето на — започнали са да сънуват и еднакви сънища! Ама че смешна история!

През целия ден Бил и Катрин разговарят предимно за съня. И колкото по-често се питат един друг „А това помниш ли?“, толкова повече започва да ги обзема страх. Защото контурите на видяното и преживяното изпъкват толкова релефно в съзнанието им, че те достигат до един страшен въпрос: А дали всичко това е било изобщо сън?...

Това се случило през една тиха и спокойна нощ. Двамата старци кротко си спели, когато от прозореца лумнала ослепителна светлина. И уж продължавали непробудно да спят, но съвсем ясно си спомнят, че светлината се излъчвала от едно кълбо, изпълнило почти цялото дворче пред къщата. То силно пращяло и постоянно меняло цвета си. От него излезли няколко странни същества с неясна форма на тялото и с лица като маски. Когато дошли в стаята, Бил и Катрин забелязали, че очите им са големи и светят особено.

ПИКЕРИНГ. Откъде влязоха съществата?

БИЛ. Не знам! Но навярно през вратата. Дотогава не я бяхме заключвали никога.

АЗ. Тяхното влизане ли ви събуди?

БИЛ. Нали ви казах, че не преставах да си спя през цялото време!

ФЕЛЧ. Значи сте сънували всичко това?

КАТРИН. Хем сънуваш, хем всичко ти е като наяве. Много особено.

ПИКЕРИНГ. Добре! Продължавайте, моля!...

След това съществата ги понесли нанякъде. Уж ги носели, но те двамата не усещали допира с тях. Имали чувството, че сякаш плуват във въздуха над главите им...

ПИКЕРИНГ. Съществата имаха глави, така ли?

БИЛ. Не е точно глава, защото телата им нямат определена форма; ту се удължаваха, ту ставаха потумбести в корема.

... Та те се носели във въздуха над съществата и така всички заедно влезли в кълбото. Отвътре то имало всякакви уреди и часовникови циферблати като на всеки космически кораб.

АЗ. Виждали ли сте космически кораб отвътре?

КАТРИН. Ами по телевизията предаваха веднъж...

АЗ. По същия начин ля изглеждаше и корабът на съществата?

КАТРИН. О, не! Като помисли човек, тяхното не приличаше никак на онова, дето го гледахме по телевизията. Но мога да се закълна, че си беше космически кораб.

ПИКЕРИНГ. А вашият съпруг какво мисли по този въпрос?

БИЛ. Не може да има никакво съмнение — космически кораб!

ПИКЕРИНГ. Благодаря! По-нататък, моля!

В кораба имало и други същества, които ги очаквали. Едното от тях започнало да ги разпитва на дълго и нашироко за живота на Земята — с какво се хранят как се обличат, стопанство, промишленост, обществен живот, политика, наука, религия... Двамата им разказали всичко, което знаели, но често се налагало да се допълват един друг, че не си спомняли много неща от учебниците, а вестници рядко четели.

ПИКЕРИНГ. Как говореха съществата? Като обикновените хора или...

КАТРИН. Не, не!... То не е истинско говорене. Как да ви кажа, нещо като...

БИЛ. Ами като че ли техните въпроси се пораждаха направо в главата ми, сякаш аз си го мисля. Ей такова нещо...

ФЕЛЧ. Но вие им отвърщяхте нормално, нали? С думи.

БИЛ. А, не! Още докато си мислиш какво да отговориш, и това е вече достатъчно за тях. Питат веднага друго.

През цялото време на тези странен „разговор“ двамата старци лежали все така със затворени очи (не знаят на какво!), но по някакъв необясним начин „виждали“ всичко, което става наоколо. А на края съществата ги подложили на пълни изследвания...

ПИКЕРИНГ. Защо смятате, че е било изследване?

БИЛ. Че то всичко се виждаше на един зеленикав екран.

ПИКЕРИНГ. Какво точно?

БИЛ. Цялото вътрешно устройство на човешкото тяло.

ФЕЛЧ. Откъде знаете, че не е било някакъв филм?

БИЛ. А, не знаех! Отначало аз просто си гледах, но после се сетих, че това е моят скелет... Падал съм от трапеца на младини и гръбнакът ми е малко изкривен, та...

АЗ. А защо показвах изследванията и на вас?

БИЛ. Ами нали ни питаха кое какво е и за какво служи!

ПИКЕРИНГ. Усещахте ли нещо през това време?

БИЛ. Усещах, ама не знам точно как да го кажа...

КАТРИН. Като че ли нещо беше влязло вътре в мен и показваше, с извинение, всичките ми вътрешности; едно по едно. Беше малка страшничко за гледане.

ПИКЕРИНГ. „Нещото“ движеше ли се вътре във вас?

КАТРИН. Не, не!... То те изпълва целия отвътре; като светлина, но иначе нищо не усещаш.

ПИКЕРИНГ. Нито сърбеж, нито убождане, нито болка?

КАТРИН. Каква болка, бе докторе? През всичкото време до мен не се докосна ни-щич-ко!

АЗ. После какво стана?

КАТРИН. После ни изведоха пак навън и чак в двора... Ами в двора... О, Бил!... Какво направихме ние?...

Тук се случи нещо, което никой от нас не очакваше. Катрин изпищя ужасено „майчице!“ и изгуби съзнание. Доктор Пикеринг бързо я свести. Попитахме я от какво се е изплашила, но тя само плачеше неутешимо и отказа да ни даде какъвто и да било отговор. Обърнахме се към Бил за някакво обяснение — той също отказа да говори. И двамата изглеждаха силно изплашени от нещо, което сякаш току-що си бяха спомнили и което не искаха в никакъв случай да споделят с нас. Само помолиха да се приберат веднага у дома си, обещаха, че ще дойдат пак след някой и друг ден, но отказаха да използват колата на Института, която им предложихме най-любезно...

Това беше цялата история — с много повече въпроси, отколкото отговори, и с незавършен край. Впрочем да узнаем края не беше кой знае колко трудно. При първото излизане на двамата старци в града опитен екип от техници инсталира в къщичката и на двора цяла система от миниатюрни телевизионни камери и микрофончета. И още на другия ден разбрахме от техните разговори какво ги беше изплашило толкова...

Преди да ги върнат в леглата им, съществата спрели на двора (защо точно там?). Казаха им, че са пратеници на един далечен свят, че имат добри намерения и няма да причинят злина нито на тях, нито на други хора. Но имат едно-единствено условие: ако случайно (!) на другия ден или по-късно си спомнят за тази нощ, никога да не го разказват на когото и да било! Никога и на никого! В противен случай съществата щели да се погрижат тайната им да не бъде разкрита, но толкова по-зле за тях двамата. След това си заминали със своето кълбо, което излетяло право нагоре...

4.

Изглежда тайнствените същества държаха толкова много на своята анонимност, че се канеха да унищожат физически единствените живи свидетели за тяхното идване на Земята. Само няколко дни след този разговор — тоест след като ги бяха издали, макар и несъзнателно! — двамата старци прекараха кошмарна нощ. Съществата се появиха в двора, но вътре в къщата не направиха опит да влязат. Най-странното обаче беше, че на филмовата лента не се виждаше *нищо* — нито светещо кълбо, нито неговите обитатели със светещи очи. А поведението на Бил и Катрин показваше недвусмислено, че те ги *виждат* съвсем ясно през прозореца: този път напълно будни, не в полусън...

Що за чудо беше това?... Възможно ли е нещо да бъде видимо за човешкото око, а за чувствителния обектив на телевизионната камера да представлява празно пространство?... Якобсен заяви, че това просто противоречи на здравия разум и на физичните закони.

От този ден нататък установихме денонощно дежурство. Още няколко пъти съществата обикаляха около къщата, все призори, но нито веднъж не успяхме да ги видим на телевизионния екран. А двамата старци вече се намираха на прага на истинско полудяване от уплаха и отчаяние — поне това показваше изтеклата нощ, на която аз бях свидетел. И сега седях в кафенето на Моника над непрочетения вестник, като напразно си блъсках ума да измисля как бихме могли да им помогнем...

Уви, това не бяха единствените ми грижи! Най-досадната от тях имаше червеникава коса, осеян с лунички и самонадеяно вирнат нос, неприятен характер и носеше името Ъруин Фелч, твърде неудобно за произнасяне от моя славянски език.

Още след първия ми разговор с Катрин и Бил Фелч заяви без капка колебание в гласа си:

— Дребни мошеници и безсрамни лъжци!

Пикеринг го изгледа не само изненадан, но и твърде засегнат.

— Какво искате да кажете?

— Точно това, което вече казах. Че двама луди старци ни занимават със своите измислици, а ние ги слушаме, сякаш ни разправят „Приказки от 1001 нощ“.

— Ако ми позволите, ще ви възразя и по двата пункта — каза с достойнство лекарят. — Първо, те не са луди, а са точно толкова нормални в психическо отношение, колкото сме и ние с вас. Казвам го като специалист. И второ, струва ми се малко лекомислено или прибързано, ако не нещо друго, да бъдат наречени мошеници.

— И второто ли го твърдите като специалист? — осведоми се иронично Фелч.

— Не!... Само като човек, който разбира от човешко поведение.

— Област, в която доказателствата често са по-мъгливи от самите твърдения.

— Старите хора дойдоха в болницата силно разтревожени за своето здраве, но не пропуснаха да попитат най-напред колко ще струва прегледът, както постъпва всеки беден, но честен човек. Хората лъжат, когато имат мотиви за това и те обикновено се свеждат до някакви лични облаги. Не намирате ли, че е така?

— А-а, защо?... Хората лъжат и когато искат да станат по-интересни пред някого. Жените например...

— Пред един лекар от психиатрична клиника?

Ние се засмяхме на поражението на Фелч, а той вирна още повече луничавия си нос и потъна в непроницаемо мълчание. След това пристъпихме към анализирането на този необикновен случай. Освен нас тримата и д-р Пикеринг бяхме поканили един химик и един специалист по бионика, макар че желаещите бяха доста повече. Въобще нашият скромнен сектор доби завидна популярност само за няколко часа — нещо, което не ни се беше случвало дотогава.

Пред нас стояха две възможности: или няма никакви същества и всичко това беше някаква необяснима — поне засега! — мистификация; или пришълците действително съществуваха, макар че не оставяха никакви материални следи — нито образ, нито звук, — като изключим субективния фактор, тоест онова, което старците „виждат“ и „чуват“.

Доказването на първата беше сравнително по-лесно. Ако въпреки всичко старите хора ни заблуждаваха — без да знаем мотивите! — все

щяхме да успеем да ги разобличим. Нали денонощно ги наблюдавахме, без те да подозират това!... По-голямо внимание заслужаваше втората възможност — че действително на Земята бяха пристигнали представители на разум от друг свят. За това ние се опитахме да създадем някаква хипотетична представа за тези странни същества, с още по-странно поведение. Естествено, между нас се разрази доста ожесточен спор и Фелч застана твърдо на страната на крайните скептици...

В науката са изказвани множество хипотези за съществуването на друг разум във Вселената освен земния — кажи-речи колкото учени, толкова и различни мнения. Повече от тях изхождат от познанията ни за земния живот — единствената форма на разум, която човечеството познава. Но и в историята на неговото пораждање съществуват все още „бели полета“. Всички знаят, че понастоящем в лабораториите се синтезират отделни белтъци и нуклеинови киселини, но това все още не означава живот и още по-малко разум. Как обаче се е създал живият организъм от този „строителен материал“, засега е неизвестно. Допускането, че това е станало случайно при взаимодействието на най-различни фактори — атмосфера, температура, налягане, космични лъчения, — не е никак обнадеждаващо. Значи животът на Земята е единствено и уникално събитие във Вселената и за друга форма на живот не бива дори да се мисли.

„Оптимистите“ — между тях и Нобелови лауреати! — смятат, че понятието „случайност“ не бива да бъде употребявано само заради това, че не знаем едно звено от еволюцията на живота върху Земята, макар и първото. Щом това е станало тук, то би могло да се повтори и на други планети из Вселената при идентични условия.

Живот все още не означава разум. Заедно с усложняването на живите организми възникват и сложните управляващи системи — нервна и ендокринна. „Скептиците“ поставят още ред задължителни условия за поява на разум — тегло на животното над трийсет килограма и обем на мозъка поне четиристотин кубически сантиметра, сложни обществени отношения, при които трудът, а по-късно и езикът играят първостепенна роля. Според тях, само човекът отговаря на всички условия.

„Оптимистите“ обаче смятат, че и други животни на Земята са били „кандидати“ за разум, но са били изпреварени от човека. Нима

някои маймуни не използват оръдия на труда? Или „интелигентът“ на океаните делфинът?... Според тях, пътищата на еволюцията са многобройни, но само един достига крайната цел — разума. Ако не беше „избързал“ човекът, сега друг животински вид щеше да бъде „венец на творението“ — тоест щеше отдавна да е подчинил на своята абсолютна власт и за своя изгода целия животински и растителен свят в жестоката борба за съществуване.

И така, ние играехме ролята ту на „оптимисти“, ту на „песимисти“ и си припомняхме една по една тези азбучни истини само за да изградим някакъв приемлив биологичен образец, който да обясни всички странности на съществата. Но не бих казал, че постигахме нещо задоволително. Ъруин Фелч ни слуша известно време — разговорът се водеше главно между биолозите и лекаря, — после заяви:

— По биология съм слаб, а в обществените науки още повече. Но за какъв разум изобщо говорим тук? Как да приема „вашиите“ същества за разумни, като са отишли при двама неуки старци, живеещи почти извън града. А в същия град се намира единственият научен институт в света, който би могъл да задоволи цялото им любопитство. Институт, който „прослушва“ със своите радиотелескопи цялата обсегаема Вселена и изпраща към нея свои радиосигнали. Обяснете ми, моля, тогава и аз ще повярвам на всичко, което ми предложите!

— Разсъждението е логично — възразих аз, — но дали то е валидно и за непознатите същества? Може би техните организми се различават толкова много от хората, че...

— Само да не започваме увлекателната приказка за разните там мислещи кристали и прочие! — прекъсна ме безцеремонно Фелч.

— Лично аз съм привърженик на белтъчния вариант — отвърнах ядосано. — Нали досега все за това говорехме!

— Белтъчната хипотеза обяснява най-важното — подкрепи ме и Пикеринг, — начина, по който съществата са установили контакт със старите хора. Очевидно по телепатичен път те са успели да „навлязат“ така дълбоко в подсъзнателната дейност на Бил и Катрин, които са били в състояние на полусън, и да извлекат оттам всичко, което ги интересува. А това е възможно само за същества от плът и кръв.

— Добре, че не са попаднали на някой от другите „кандидати“ за разум — засмя се доста невъзпитано Фелч. — Например на някоя маймунка в гората.

Свен Якобсен се размърда на стола си и ме погледна замислено. Сега щеше да ме нарече Крестанов — за разлика от папа Волф и Моника той така произнасяше името ми — и щеше моментално да се изчерви. Свен имаше розовобяла кожа, внушителна рижа брада, която трябваше да прикрива детския израз на лицето му и стеснителността на девойка. Той наистина се изчерви, но каза:

— Търуин ме наведе на една интересна мисъл.

— Само на една! — учуди се Фелч.

— Според мен, изходната ни позиция е изцяло неправилна. По-умно е да тръгнем по обратния път: от поведението на съществата към сложната проблема как изглеждат и каква форма на живот представляват.

— Идеята е добра! — подкрепих го аз.

— Защо например те не дойдоха в големия град, така да се каже, в същинската цивилизация, а потърсиха отдалеченото жилище на старците?

— Елементарна предпазливост — казах аз. — Първо да видят с кого си имат работа и чак тогава...

— Точно това имах предвид! — кимна Свен. — А защо съществата...

— Чакайте, чакайте! — намеси се буйно Фелч. — Така доникъде няма да стигнем!... А би ли ми казал, Свен, кой момент от развитието на разума можем да приемем за начало на цивилизация?

— Разбира се! Овладяването на радиовълните.

— Е, добре! Те идват тук със своя космически кораб, ефирът гъмжи от радиопредавания на каквато искаш дължина на вълната, а нашите любезни гости отиват да си „поприказват“ чрез мимики и жестове при двама неграмотни хора, вместо да потърсят истинските източници на информация. Как да си обясним това?

— През цялото време ти допускаш една съществена грешка, Търуин.

— Така ли!

— Всичките ти разсъждения се основават на нашата земна човешка логика.

— Но тя е логиката на познанието, Свен. Всемирното привличане важи еднакво тук, в Африка, на Луната и на Марс. Скоростта на светлината се изчислява по познатия ни математически израз, а електроните обикалят по един и същ начин около атомните ядра. Като кибернетик ти най-малко би трябвало да ми възразяваш.

— А защо да не напуснем изцяло земните си представи? Да приемем, че те не са мислещи кристали, но не са и белтъчна форма на живот!

— А каква?

— Да речем, на базата на елементарните частици. Вие, физиците, досега открихте над триста и съвсем не се каните да спирате дотук, нали!... Защо тогава да не приемем, че тези същества са облаци от частици, свързани дявол знае по какви закономерности помежду си, но като комбинация представляват високоорганизирана мислеща материя. И се „хранят“ с лъчиста енергия така, както ние с тебе поглъщаме омаи в сос „Бристол“ или филе миньон по андалузки.

— Като хипотеза изобщо, може и да е приемливо това твърдение, не знам — казах аз, доста уплашен от тази нова насока на разговора. — Но се страхувам, че с нея още по-трудно бихме обяснили тяхното поведение.

— Напротив, тя отлично обяснява най-същественото: защо не оставят никакви материални следи! Ами тези странни същества просто не се допират до земята, нито говорят, както ние разговаряме помежду си. А може би са видими само чрез такива рецептори в човешкия организъм, които досега са останали неизучени, защото не сме имали нужда от тях и не сме предполагали за тяхното съществуване. Космическите лъчения са също невидими за окото и кинокамерата, но никой не се съмнява в тяхното наличие. А те са обикновени потоци от частици.

— И какво излиза тогава? — обърка се за първи път Фелч.

— Съществата пристигат на Земята, влизат в някакъв своеобразен телепатичен контакт с първите земни хора, които им попадат, изследват ги и веднага разбират, че няма никакъв смисъл да установяват по-трайна връзка с нас, защото между двете форми на живот и разум съществува огромна разлика. Оттук произлиза и всичко останало.

— Необикновено, но приемливо обяснение! — каза замислено Пикеринг. — Нали?

Никой не възрази на думите му.

— Добре де, а защо искат да унищожат единствените свидетели за своето идване? — попита ненадейно Фелч, който съвсем не смяташе да се предава.

— Това вече не знам, Бруин! — засмя се датчанинът. — И аз не съм силен в хуманитарните науки, особено по психология на извънземни същества...

5

Дотук бяхме стигнали в нашите разсъждения и хипотези. А днес призори съществата оставиха и първата видима материална следа — драскотините на стената под прозореца. И аз още отсега си представях изненадата на Ъруин и особено на Свен, когато им кажех това. Но можеше ли някой от нас да знае с положителност дали същества от елементарни частици или от нещо подобно притежават способност да драскат по стените?... А от друга страна, все не можех да забравя, че при предишните си появявания те не бяха счупили нито клонче в градината, нито тревичка бяха смачкали или изгорили, а старите хора добре си спомняха, че нито веднъж не се бяха докоснали до тях през първата нощ...

— Плаща, Моника!

Красивата съдържателна веднага ми донесе сметката.

— Мосьо докторът закуси днес с голям апетит — подхвърли лукаво тя и придружи думите си с нова двусмислена усмивка. — Изглежда, въздухът на нашия квартал му влияе твърде благотворно.

— Нищо че може да се скрие от вашите красиви очи, Моника — вдигнах безпомощно рамене аз и се изправих.

Лицето ѝ засия...

Когато се върнах в Института, Фелч и Якобсен още ги нямаше, а лаборантът въртеше трескаво телефонната шайба. Щом ме видя, остави обратно слушалката и каза със заекване:

— Бил... Бил направи опит да се самоубие!

— Стана ли му нещо? — изкрещях аз.

— Не!

— Сигурен ли сте?

— Съвсем случайно се върна жена му и... Беше си забравила портмонето... Едва го смъкна, горката, от полилея.

— Добре, че се е върнала навреме!

— Само че с полилея отиде по дяволите и една от нашите кинокамери. Панорамната.

— Видяха ли я? — извиках отново аз.

— Не, но...

— Другото няма значение... Постовете сега на телевизора да видя записа!

Още превъртах видеоманитофона, когато пристигнаха двамата ми колеги. Миг по-късно се появи и д-р Пикеринг, който през тези дни беше неотлъчно с нас. Прегледахме заедно целия материал. Записът от последния половин час представляваше трогателен филм за пълното отчаяние на двамата старци. През цялото време те умуваха как биха могли да избягнат отмъщението на злоещите пришълци. Но всичките им планове се разбиваха в една непреодолима пречка — парите! Стигнал до пълна безизходица, обезверен и измъчен от изтеклата нощ, Бил бе изпроводил с хитрувалия жена си на покупки и беше направил опит да посегне на живота си. Само случайността бе го избавила...

Понякога нуждата е най-добрият съветник. Старите хора бяха намерили нелош начин да се избавят от своите преследвачи, ако това изобщо беше възможно. Те бяха намислили да се запасят с хранителни продукти и всичко необходимо за живеене за дълго време и да се скрият в някаква отдалечена планинска пещера, която знаели още от младите си години. Скрити дълбоко в земните недра, можеха спокойно да изчакаат пришълците да си заминат — няма да стоят вечно тука я! — после да си купят някъде една къщичка като сегашната и никога повече да не се връщат в своя град. Но всичко това струваше пари, а пари те нямаха, ако не се смятат скромните им спестявания...

— Вярвате ли, че наистина могат да се спасят? — попитах аз, развълнуван от онова, което току-що бяхме видели и чули.

— Защо не? — каза Пикеринг.

— Лично аз се съмнявам — заяви Фелч. — Ако съществата владеят такива познания и мощни енергии, че да долетят дотук, старците никога няма да се избавят от тяхното преследване. Та те с едно духване ще ги пометат заедно с паянтовата им къщица от лицето на земята!

— Всяка нощ досега им даваше подобна възможност — възрази Пикеринг, — но ето че старците са живи и здрави все още.

— Въобще враждебността на съществата е някак странна — каза Свен и страните му веднага порозовяха над гъстата брада. — Сякаш те повече плашат старите хора, отколкото да действуват. Силата, която е

изронила мазилката под прозореца, сигурно е можела да бутне направо цялата стена. Или поне да счупи тънките стъкла на прозореца, за да проникнат вътре.

— А пушката на Бил! — напомних аз.

— Пушка срещу енергии, които са преодолели космическото пространство! — изсмя се Фелч. — Това само един биолог може да го каже. А то е като прашка срещу динозавър.

— По-добре, вместо да се заяждаме, да обсъдим дали старите хора могат да се избавят от своите преследвачи! — каза Пикеринг.

— А вие как смятате? — попита Фелч.

— Искрено казано, не знам! Но в медицината има един железен принцип: ако пациентът смята, че някое лекарство му помага и ако то няма да му навреди, нека го взима! Самовнушението е велика оздравителна сила.

— Правилно! — казах аз. — Дори спасението им да е възможно само в тяхното въображение, Бил и Катрин трябва да заминат незабавно.

— С което ще изпуснем единствената възможност да се свържем с чудните същества — каза с искрено съжаление Свен.

Пикеринг енергично възрази:

— А имаме ли морално право да използваме две човешки същества като примамка?... Като опитни зайчета за нашите научни изследвания?...

Лицето на Свен стана пурпурночервено и той наведе глава.

— Не помислих за това! — промълви той с дълбоко разкаяние.

Да се отпуснат няколко хиляди долара помощ на нещастните хора — това изобщо не беше проблема за институт, чийто бюджет възлизаше на стотици милиони. Като ръководител на сектор и сам можех да разреша разхода, но за всеки случай докладвах на директора всичко. Разбира се, той също не възрази. И няколко часа по-късно сложихме обемиста пачка пари в скута на старата жена. Нейните сълзи на благодарност бяха достатъчна награда за решението ни. Оставихме старците обнадеедени, изпълнени с нови сили и с решителност да се борят докрай за своя живот. А ние се завърнахме бързо в лабораторията, за да узнаем чрез телевизора кой щеше да излезе победител от този странен и неравностоен двубой...

6

Бил и Катрин седяха в малката си стаичка направо върху голия прогнил дюшек на леглото. На пода се виждаше вързоп от одеяло, пристегнат с книжен канап, събрал онези боклуци и вехтории от скромната им покъщнина, с които не искаха да се разделят и в своето отшелничество.

— Да тръгваме, а! — предложи уморено Бил.

— Питам се, има ли смисъл всичко това, Бил! — каза умърлушено старата жена.

— Хайде, хайде! — подкани я той и нарами вързопа. — Остана и да се откажем накрая!

Бил се запъти към вратата. А Катрин хвърли последен поглед към всяко ъгълче на стаята, притвори грижовно прозореца, на който стърчаха като зъби на хищен звяр парчетата от счупеното стъкло, прекръсти се пред малката икона, после я откачи от стената и последва мъжа си.

Бил наместваше вързопа върху останалия багаж — на задната седалка на една разнебитена, но наскоро боядисвана кола с протритата тапицерия.

— Бил! — повика го тихичко жената, готова да заплаче всеки миг.

Мъжът се измъкна задншиком от колата и застана до нея.

— Не се отпускай, момиче! — опита се да я окуражи той, но и неговият глас не съдържаше капка оптимизъм. — Всичко ще се оправи, ще видиш! Сега поне имаме пари.

— Пари, пари! — въздъхна тежко Катрин. — Потрябвали са ни на нас пари вече...

Тя се извърна към къщата, която ги гледаше тъжно с избитото си око. Малка къщичка, разположена на самия край на този бедняшки квартал, на километри от милионния град. Зад плета се стелеха сиви пущинаци — мрачна плащаница на скалистия безжизнен хълм, оголен от пороищата и ветровете. Сякаш за да подсили тягостната гледка, на

този скръбен фон грееше в своя яркочервен цвят колата, събрала всичката слънчева светлина в лъскавите петна от никел, останали по бронята — пъстра пеперуда върху некролог...

— Да тръгваме, а, Кати! — подкани я търпеливо Бил като малко дете.

Жената безропотно се настани на седалката, изчака го да седне на другото място и рече:

— Само се питам дали ще сме живи да се завърнем някога!...

Бил включи мотора, взе със завидна ловкост острия завои към портата и бричката със скърцане и дрънчене понесе двамата обезверени старци към неизвестността...

Колата не се отправи към аутострадата, която минаваше съвсем наблизо, а зави по един черен път. След стотина метра се показва запустяла полуразрушена къща, край която се извисяваше скелетът на някогашен сайвант. Бил насочи колата право натам и скоро тя навлезе в разградения и буренясал двор. Спирачките изскърцаха проточено. Като изпъшка тежко-тежко, Катрин слезе. Но какво ли стана с нещастната жена? Тя сякаш в същия миг полудя...

С ококорени очи и разкривено от едва сдържан кикот лице, старицата заподскача в безумен танц пред колата и така достигна до другата врата. Отвори я, наведе се над ревера на мъжовото си сако и като кривеше ужасно лице, защото едва успяваше да обуздае напирания от гърдите ѝ смях, „прохълца“ задавено:

— Ох, Бил, слизай, нещастни човече!... Как ли сме живи още?...

Изглежда, че и Бил се зарази от нейната лудост. Като мръщеше в невероятни гримаси лицето си, за да не прихне също в смях, той съблече сако, поднесе ревера му към отворената врата и като извика високо: „Внимавай! Вратата!“, затръшна с все сила вратата върху него. Бързо я отвори, затършува с пръсти в премазания плат и измъкна оттам една карфица с необикновено едра, сега сплескана, метална главичка. Все още без да произнесе нито звук повече, той постави миниатюрното микрофонче — карфицата беше точно това! — върху един камък, сграбчи друг камък и с няколко силни удара я разплеска напълно.

И тогава като че ли двамата старци обезумяха окончателно. Кой би познал в тези скачащи и смеещи се с пълно гърло хора двамата самотници от преди малко, които едва влачеха крака, смазани от отчаяние и безсилие!... О, как се смееха сега те! Бил дори се опита да

направи задно салто, но само тупна на тревата. Край него старата жена, с бели като сняг коси и с лице на измъчена светица, продължаваше да криви в невероятни гърчове слабичкото си — но доста жилаво! — тяло, извиваше като змии в чудни арабески своите тънки ръце, сякаш в нея се беше вселил навеки самият Сатанаил...

— Ще ми слагат микрофончета в палтото, а? — изломоти с презрителен смях Бил. — И кинокамери! В полилея и из цялата къща!... Малчугани! Намерили кого да надхитрят!...

А Катрин прекъсна своя танц на вещица, за да прошепне с предишния си, скован от ужас, глас:

— Бил, идат, идат... *Те са! Те са!*... Ох, Бил, ще ни убият... Ха-ха-ха!... Господи, ще се пукна от смях!...

Когато се поуспокоиха, двамата, прегърнати, се отправиха към сайванта. Бил бутна някак тържествено голямата врата и двамата влязоха вътре. А там под сноповете слънчеви лъчи, които пронизваха като прожектори паяжините, сияеше в цялото си великолепиe една чисто нова спортна кола в още по-ярък червен цвят. Зад нея стърчеше като пате на дебелите си гумени колела едно от онези луксозни ремаркета, които са истински малки апартаментчета — с баня, кухничка и хладилник, печка, гардероб и легла. Бил измъкна от джоба си връзка лъскави ключета, подхвърли ги в ръката си и отвори вратичката на жилището. Покани с галантен жест жена си, помогна ѝ да се изкачи и пъргаво я последва. Разположиха се от двете страни на масичката върху две кокетни столчета и въздъхнаха дълбоко и щастливо. После се усмихнаха един на друг и хитро си намигнаха.

Катрин извади от чантата си пачката новички банкноти от Института и я сложи на масата, като преди това приглади с ръка покривката. От една кърпа измъкна друго снопче банкноти — смачкани и омазнени. Бил посегна веднага към внушителната купчина, но тя го перна по ръката.

— Не бързай толкова! — каза делово Катрин и добави на масата тънко бележниче и молив. — Финита ла комедия! А сега ще направим сметката!

— Едно добро представление беше това, нали, Кет?

— Блестящо, мили! — потвърди с неочаквана нежност тя. — Ти беше неподражаем, уверявам те! Какъвто винаги си бил...

— Трийсет и две годинки е дишал Бил праха на цирковата арена — каза с известна тъга, но и с нескрита гордост той. — Клоунът Бил, човекът с тринайсет лица!... Помниш ли, Кати?

— Та аз ли не помня, Бил?

— А видя ли какво изобретение направих, а? С една ръждива вила за тор!... „Съществата“ не оставяли материални следи; ето ви и следи по стената!...

— За всичко те бива, старо момче! — похвали го тя.

— Ами „самоубийството“?... Фредерик Льомер или безсмъртният Кин надали биха го изиграли по-добре, нали, Кет?

— Разбира се, мили! Пак твоя беше идеята да продадем и къщичката на онзи старец. Само че не се сетихме да приспаднем парите за повредения прозорец. Трябва да му ги изпратим.

— Бъди спокойна! Още преди да счупя прозореца, му направих отстъпката аз. Големият Бил никога не е бил мошеник; това ще го каже всеки, който ме познава!

Катрин вече нанасяше разкривели цифри в бележника и не отговори. Накрая направи сбора и обяви:

— Всичко осем хиляди и седемнайсет долара. Без дрехите и храната, които накупихме.

— Ще стигнат, нали?

— О, Бил! Само тези са достатъчни. А като продадем и колата...

— Кати, нека да не си продаваме количката! — примоли се като дете Бил. — Виж колко е хубавка!

— Да не се увличае! Мечтаехме да направим пътешествие из Европа за златната ни сватба и ще го имаме. Но след това колата няма да ни е нужна повече. Защо да не я вложим в предприятието?

— На нас ни трябва едно съвсем мъничко барче, Кати, колкото да ни прехранва на стари години. Сама каза, че парите ще стигнат и без да продаваме колата. А с нея можем през свободните дни...

— Добре де, ще видим! Да не спорим предварително! Хайде сега да прехвърляме багажа и да потегляме!...

7.

Ние седяхме в лабораторията и гледахме буквално като треснати синкавия екран на телевизора, безсилни да произнесем нито дума. А можехме все пак да наблюдаваме всичко, защото въпреки старанието на двамата хитреци три микрокамери и поне толкова микрофончета останаха неоткрити в старата им кола — та нали през цялото време не изключвахме възможността да сме жертви на най-банална мистификация!

Специално „оборудвана“ беше и новата кола, чиято тайна покупка за нас не беше никаква тайна, макар че още тогава ни изненада малко техният избор — един беден човек не хвърля така лекомислено първите пари, които му е подарила безвъзмездно съдбата!

Не знаехме само за „изобретението“ с оборската вила в мазето и за продажбата на къщичката — Бил се представил за глухоням пред купувача и преговорите били водени чрез записки, далече от нашите всевиждащи камери.

Седяхме сега мълчаливи, изумени от изобретателността и вероломството на двамата циркаджии, и не знаехме да плачем ли, или да се смеем...

— Ще ни се подиграва целият институт! — каза обидено Свен.

— И на мен няма да ми се размине в клиниката — добави Пикеринг, дълбоко огорчен. — Никога не можех да допусна, че това са двама обикновени измамници!

А Търуин Фелч избухна в такъв смях, че се търкулна на пода.

— Какви хитреци, боже мой! — изкряка той. — Големият Бил, най-смешният от всички смешни клоуни в света, срещу мистър Благой Кръстанов, най-учения от всички учени!... Ох, ще се пръсна!

Тук той подскочи внезапно и направи истинска салто върху килима, от което цялата лаборатория се разтресе. Свен едва успя да задържи телевизора.

— Насам, господа, наса-ам! — закрещя този неуморим сатир, като имитираше виковете на панаирджиите. — Който иска да прави

пътешествие из Европа, да дойде тук! Добрият самарянин Кръстанов, възпитаник на великия Достоевски, ще разтвори своята безгранична славянска душа и ще му даде парички за път. Насам, господа, не изпускате големия си шанс в живота!

Слушах и мълчах. Когато пожелаеше, Търуин Фелч почти без никаква усилия можеше да бъде просто отвратителен. Но сега мислех за съвсем друго нещо...

Може да прозвучи странно, но на мен ми беше мъчно за двамата самотни старци. Те бяха разиграли една срамна комедия, бяха си послужила с хитрост и измама, за да измъкнат от нас голяма сума пари. Но за какво?... Да си поживеят нашироко за наша сметка или водени от престъпни наклонности?... Не! Само за да си осигурят парче хляб на стари години. А това не беше никак смешно. Двама души със закъснение се учеха да вият по вълчи, за да влязат в тон с вълчите нрави на своето общество. Жестока съдба!...

Търуин надали подозира колко бе прав, като ме нарече възпитаник на Достоевски; на душевност аз съм се учил от книгите на този велик писател и с това мога само да се гордея. Но аз съм възпитаник също така и на една малка страна, където подобни неща отдавна вече не могат да се случат. И сега си мислех с горчивина, че цялата цивилизация на човечеството, с неговите ненадминати културни паметници, шедьоври на изкуството, с всичките му прекрасни открития и изобретения не струват пукната пара, щом на Земята има все още гладуващи старци, принудени да си служат с измама, за да не просят по пътищата в последните години от живота си. За каква среща с друг разум мечтаем?... И с какво ще се похвалим, когато дойдат при нас? С нашата безчовечност и отчужденост, несправедливост и духовна нищета или с някоя от нашите войни, които неспирно бушуват някъде по земното кълбо и сеят разруха, епидемии и смърт?

Разбира се, ние можехме лесно да настигнем старците с нашия хеликоптер и да си вземем парите обратно. Но и през ум не ми минаваше да наредя това. Нямах да обеднее с тези пари Институтът, а мен можеха да ме подиграват колкото си искат за моята „славянщина“. Но двама старци, забравени и отритнати от своето жестоко общество, щяха да доживеят спокойно дните си и да ни благославят за нашата наивност и лековерие.

— Хеликоптерът! — извика Фелч, досетил се също за тази възможност. — Ще ги стигнем за няколко минути.

— Тихо, Ъруин! — предупреди в същия миг Свен, който не отделяше поглед от екрана. — Я вижте какво става тук!

Ние веднага насядахме по местата си...

8.

Бил домъкна последния пакет от старата им кола и се отпусна запъхтян на столчето.

— Ей сега тръгваме, Кати! — каза той. — Най-сетне ще си отдъхнем като хората.

Жената като че ли не го чуваше. Тя седеше насреща му с повехнало лице и очите ѝ надали го виждаха в този миг.

— Кати, измори ли се, мила? — попита загрижено Бил.

Тя пак не отговори, само примигна и погледът ѝ се съживи. Помълча още известно време, притихнала и някак смалена, после ненадейно каза:

— Бил, ами ако наистина сме *преживели* нещо такова?... Защото... нали все пак всичко започна от оня чуден сън?...

Бил я погледна замислено.

— И аз се питам сега — продължи тя — как успяхме да *измислим* толкова хитра и уплетена история... с такива подробности... като не помня да съм чела или слушала някога нещо подобно?... А, Бил?

— Ъ-ъ-ъ!...

Само този звук успя да изстиска от гърлото си Бил и шумно преглътна. Загледа безмълвно очите на жена си, които зееха като празни кладенци насреща му, после преглътна отново — мъчително и бавно. Лицето му посивя.

Със старата жена също се извършваше странна промяна. Тя, която само допреди няколко минути бе танцувала като баядерка на двора, обхваната от чудно веселие, сега се взираше уплашено пред себе си и чертите на лицето ѝ се разкриваха от същия кошмарен ужас, който така добре успяваше да имитира.

— Кати, ами ако искаш... Бихме могли...

— Точно това си мислех, Бил — прекъсна го нервно тя. — Защо да не поседим в пещерата?... И чак след известно време, когато... ами чак когато...

9.

— Това пък какво беше сега? — възкликна объркан Пикеринг.

— Може би... последното доказателство! — казах тихо аз.

— О, да не започваме наново! — помоли уморено Фелч. — На мен наистина ми дойде до гуша от тази побъркана история!

— Да чуем все пак съображенията на Кръстанов! — предложи Пикеринг.

— Какво всъщност правеха през цялото време Бил и Катрин? — попитах аз.

— Разиграваха театър пред няколко наивни зрители — каза без никаква ирония в гласа си Фелч.

— Ти избра най-точната дума, Ъруин. Това беше пиеса, измислена изцяло от тях, умело режисирана също от тях и изпълнена блестящо от стария клоун и жена му. Защо обаче остана у тях чувството на страх?... Както децата, които казват на своите баби и дядовци „бау-бау“ и сами треперят от уплаха.

— Това ли е твоето доказателство?... Страхът!

— Защо не?

— „Сънят“ на двамата старци е много по-ярко доказателство. Той поне съдържаше подробности, които...

— И кой щеше да повярва на този „сън“?... Никой! Ти първи щеше да кажеш от своите позиции на физик, че това са бабини деветини.

— Не отричам.

— В хипотезата на Свен имаше нещо много интересно — продължих аз. — Действително никой от нас не може да каже точно какво представляват съществата: дали са кълба от елементарни частици, или нещо още по-необикновено за нашите представи. По-важно е другото — пълната *невъзможност* да се установи нормален контакт между двете форми на разум поради огромната разлика между тях. Все едно, че се намираме в две различни измерения; колкото и да се стремим един към друг, винаги ще се разминаваме.

— Да допуснем, че е така — съгласи се Фелч. — Защо обаче съществата проявяват тази необяснима враждебност? Защо искат да унищожат старците?

— Напротив, не искат!

— Как „не искат“?

— Ей така, само ги плашат.

— Извинявай, но това е вече софизъм.

— Не бързай!... Ако си спомняш, първи Свен забеляза, че тяхната „враждебност“ е някак странна. Като че ли съществата повече плашеха старците, отколкото да действуват. А ти изказа мисълта, че за енергии, които са преодолели космическото пространство, унищожаването на двама души заедно с паянтовата им къщурка би било детска играчка. И какво излиза тогава?...

— Но защо от всички човешки чувства ще изберат страха?...

— Защото е най-сигурното средство.

— Това е така — подкрепи ме Пикеринг. — Човек бързо забравя радостите — така е устроена неговата психика. Но уплахата от преживяна катастрофа с автомобила, ужасът от една бомбардировка или земетресение оставят за цял живот следи в съзнанието ни.

— Изживяването на Бил и Катрин всъщност е единственото „веществено доказателство“, че тук са идвали представители на друга цивилизация — казах аз. — Като не могат да установят истински контакт с хората, те все пак искат да оставят някакъв знак за себе си, единствено това. И решават, че най-сигурното средство е страхът — онзи древен, първобитен, мистичен ужас на човека пред всичко непознато и необяснимо, който е пораждал религиите през хилядолетията...

Този път никой не ми възрази. И ние продължихме да наблюдаваме екрана на телевизора, всеки потънал в мислите си...

Контактът с друг, неземеен разум — най-вълнуващата мечта на човечеството! Но дали сме дорасли за него, питах се аз. Познаваме ли достатъчно природните закони, за да мечтаем за тази среща? Не може ли да съществуват такива форми на живот и разум, които да са непознаваеми за нашите сетива, да не се вмести в нашите представи и познания, да са недоловими за чувствителните апаратури и прибори, и които да оставят следи единствено в сумрачната област на нашите емоции и чувства?... Тогава?... Не е ли прекалено трагична картината

на този жадуван контакт — две цивилизации протягат с еднаква готовност ръце една към друга през мъглявините на пространството, но ръцете им *не могат* да се срещнат...

А може би по-важен е прекрасният извод, че ние не сме сами във Вселената! Засега нашата среща е неосъществима, защото не владеем необходимите познания, но все някой ден... Нима не е достатъчна само надеждата за тази бъдеща среща, за да станат хората по-добри и по-благородни, да обърнат прояснени очи към своите човешки недостатъци, да започнат да мислят не само като жители на Земята, но и на цялата Вселена!

Кой можеше да ми отговори на тези въпроси?...

А на екрана червената спортна кола подминаваше една подир друга колите по аутострадата, следвана неотклонно от своето ремарке. В нея двама стари хора с уплашени лица се надпреварваха с времето, бързаха да се заровят като червеи в земните недра, за да избягат от едни спомен, от един кошмарен сън. Не тържествени химни за чудното братство между разумните същества във Вселената бяха слушали те. Великата среща им беше донесла само страх — сковаващ, безименен, вледеняващ душите им като смъртта.

Двама стари хора бързаха към своето несигурно скривалище, за да се помъчат да забравят завинаги единственото доказателство за тази среща!...

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 34,35,36,37/1976 г.
Спечелил трета награда на конкурса на вестник „Орбита“.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.